

آسان ترین روش یادگیری و آموزش
تجوید قرآن کریم

۱

۱۴ سیمای آموزشی [۱۴ درس]

پیش از عصر ۱۴

تألیف:

صمدالله ستانی

سازمان عالی قانون ملی فرهنگی، هنری، مساجد کشور

دفتر خاندان قانون ملی فرهنگی، هنری، مساجد جنوب کرمان

کانون فرهنگی هنری حضرت صدیقه اطهر (علیها سلام)

شهرستان جیرفت

مسجد حضرت زهرا (علیها سلام)

سرشناسه:	سعیدی، صمدالله، ۱۳۳۹-
عنوان:	آسان‌ترین روش یادگیری و آموزش تجوید قرآن کریم (سطح ۱)
تکرار نام پدید آور:	صمد الله سعیدی
مشخصات نشر:	قم: انتشارات سلسله، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری:	۹۶ ص
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه
موضوع:	قرآن - تجوید - راهنمای آموزشی
نوع:	قرآن - قرائت - راهنمای آموزشی
رده کتابخانه:	۱۳۹۶، آ ۸، ۷۴ / ۵ BP
شماره دیویژن:	۲۹۷/۱۵۱۳
شماره ثبت‌نمایی ملی:	۴۸۱۵۴۲۳
ISBN:	978-964-242-166-4

آسان‌ترین روش یادگیری و آموزش

تجوید قرآن کریم (سطح ۱)

صمد الله سعیدی

چاپ اول

بهمن‌ماه ۱۳۹۶

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

چاپ: ولی‌عصر (عج)

شابک: ۴-۱۶۶-۲۳۲-۹۶۴-۹۷۸

انتشارات سلسله

قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، همکف، پلاک ۹۷

تلفن ۳۷۷۳۰۷۱۷ / تلفکس ۳۷۷۴۹۱۰۸

www.selseleh-pub.ir

selseleh.pub.98@gmail.com

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است

۷۵۰۰ تومان

تقدیم و تقدیر

تقدیم به آن خدایی که قلم و قدم را به حقیر عطا کرد
تا در مسیر راهش بردارم .

تقدیم به اهل قرآن و عاملان و عالمان و روحانیت و شهدا،
چند سربیان امور تربیتی و یاران و همکاران و شاگردان شهیدم . . .

تقدیم به همه خدایان و دل‌داده‌های قرآن و حضرت زهرا (علیها السلام)
از صدر تا کنون و آینده ...

تقدیم به امام امت خدای مهربان، گرج قرآن
و رهبر عظیم و عزیز انقلاب حضرت امام خامنه‌ای (مد ظله العالی)
که جانم فدایش باد!

تقدیم به جوانان عزیز قرآنی و بزرگان اهل قرآن . . .

تقدیم به پدر عزیز و درگذشته‌ام که من به دارم از دعای آن عزیز سفر کرده است؛
و به مادر عزیزم که همواره وجودش در قلب و باران نموده‌ام؛
و به همسر و فرزندان عزیزم

امید که همواره، عالم، عارفه، خادم و عامل به قرآن بوده و باشند.

و در پایان، با تقدیر از جمیع بزرگوارانی که موجبات تشویق و تحریک و ته‌لیم حقیر
را فراهم نموده و مرا در این مراحل یاری و همکاری نمودند.

پنج چیز خواهم از خدای رحمت :

رضایت ، سعادت و سلامت، شفاعت و شهادت

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 تذکرات قبل از تدریس و تسلیم تحمید قرآن
	فصل اول : احکام «ل» و «ر»
۱۷	 درس ۱ : احکام حرف «ل» در لفظ «الله»
۱۷	 ۱. تغلیظ حرف «ل» در لفظ جلاله «الله»
۲۰	 ۲. ترفیق حرف «ل» در لفظ جلاله «الله»
۲۳	 درس ۲ : احکام حرف «ر»
۲۳	 ۱. تفخیم حرف «ر»
۲۵	 ۲. ترفیق حرف «ر»
	فصل دوم : احکام تنوین
۳۱	 درس ۳ : حرکات جفتی و نون ساکنه در برخورد با حروف ۲۸ گانه
	 ۱. ادغام
۳۴	 ۲. انقلاب یا ابدال (قلب به میم)
۳۷	 ۳. اظهار
۳۸	 ۴. اخفاء
۴۰	 احکام تنوین در قالب یک شعر ساده

فصل سوم: احکام «م»

درس ۴: احکام حرف «م»	۴۳
۱. ادغام حرف «م»	۴۳
۲. اظهار حرف «م»	۴۵
۳. اخفاء حرف «م»	۴۵
درس ۵: احکام «غَنَهِ»	۴۷
احکام «م» ساکن و مشدّد و «ن» ساکن و مشدّد	۴۷

فصل چهارم: بیان مدّ و قصر / وقف و ابتداء

درس ۶: بیان مدّ و قصر	۵۱
انواع مدّی غیر طبیعی	۵۲
۱. مدّ بدل	۵۲
۲. مدّ منقص	۵۳
۳. مدّ بدل	۵۴
۴. مدّ لازم	۵۴
۵. مدّ سکون عارضی	۵۵
۶. مدّ لّین	۵۷
درس ۷: بیان وقف و ابتداء	۵۹
وقف و مراتب آن	۶۰
۱. وقف بر صداهاى کوتاه	۶۱
۲. وقف بر حرکات و صداهاى کشیده	۶۱
۳. وقف بر تنوین ها یا حرکات جفتی	۶۲
الف) وقف بر دو تنوین جزّ و رفع	۶۲
ب) وقف بر تنوین نصب (تنوین قنحه)	۶۳
۴. وقف بر علامت سکون	۶۴
۵. وقف بر علامت تشدید	۶۵
۶. وقف بر تاء تأیید (ة / ة)	۶۵
۷. وقف بر کلمات «هُوَ» و «هِيَ»	۶۶

فصل پنجم : صفات اصلی / صفات فرعی

درس ۸ : صفات دہ گانہ اصلی (صدّین).....	۶۹
۱. صفت استعلاء.....	۶۹
۲. صفت استفال.....	۷۲
۳. صفت اطباق.....	۷۳
۴. صفت انفتاح.....	۷۴
دیگر صفات اصلی (اصمات / اذلاق / جہر / ہمس / شدہ / رخوہ).....	۷۵
نمایہ صفات اصلی و فرعی.....	۷۶
درس ۹ : صفات ہفت گانہ فرعی (غیر متضادہ).....	۷۷
۱. صفت قلقلہ.....	۷۷
۲. صفت بین.....	۸۱
۳. صفت سیر.....	۸۲
۴. صفت تفسی.....	۸۳
دیگر صفات فرعی (انراف / تحریر / استطالہ) [ارجاع بہ آموزش تجوید سطح ۲].....	۸۴

فصل ششم : بیان مخرج حروف

درس ۱۰ : مواضع تکلم حروف.....	۸۷
۱. خوف.....	۸۸
۲. خلق.....	۸۸
۳. لسان.....	۹۰
درس ۱۱ : دیگر مواضع تکلم.....	۹۱
۱. مخرج حروف نطعی.....	۹۱
۲. مخرج حروف اصلی.....	۹۲
۳. مخرج حروف لثوی.....	۹۲
۴. مخرج حروف شفتین.....	۹۳
۵. مخرج حروف خیشوم.....	۹۴
درس ۱۲ : بیان مخرج حروف.....	۹۵
مخرج حرف «ق».....	۹۵
مخرج حرف «ک».....	۹۶
مخرج حروف «ج / ش / ی».....	۹۶

۹۶	مخرج حرف «ض»
۹۷	مخرج حرف «ل»
۹۷	مخرج حرف «ن»
۹۸	مخرج حرف «ز»
۹۹	درس ۱۳: نقش دندان‌ها در تکلم حروف
۹۹	چگونگی ادای حروف با دندان‌ها
۱۰۰	انواع دندان‌ها و نقش آنها
۱۰۱	نقش دندان‌ها در ادای حروف
۱۰۲	اهمیت آنها
۱۰۳	درس ۱۴: رز مجاورندی
۱۰۳	علایم و تابلوهای قرآنی: وقف و عدم وقف

فصل هفتم: ضمائم

۱۰۵	نکات کاربردی برای مربیان و مدرسان قرآن
۱۰۷	ویژگی‌های مربیان و قرآن‌آموزان
۱۱۱	وظایف مربی و معلم قرآن
۱۱۵	نکات مهم در کلاس‌داری
۱۱۷	ادعیه قرآنی
۱۱۷	دعای نور
۱۱۸	دعای قبل از تلاوت قرآن
۱۱۸	دعای ختم قرآن
۱۱۹	دعای بندگان مضطر
۱۲۰	آشنایی با آثار مؤلف

مقدمه

قرآن کریم، زیباترین و لذیذترین سخن خدا بر زبان و وجود عزیزترین و شریف‌ترین انسان خلقت، نبی عظیم اسلام، حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله تا پس از زبان شیرین آن حضرت بر مردم تلاوت گردید؛ و پس از او، قرآن ناطق و وصی پیامبر، حضرت علی علیه السلام نیز، راه رسول خدا صلی الله علیه و آله را ادامه داد و با همان سخن، و صحت قرانت و تلاوت و تفسیر، بر مردم اراده نمود. آن‌گاه امامان معصوم علیهم السلام نیز راه اجداد مطهر خویش را تداوم بخشیدند و در طول و درون خود و بعد از آن تا به امروز، قرآن را از جهات مختلف حفظ نمودند و با همان اعجاز الهی آن را از هرگونه تحریف بازداشتند و با صحت و سلامت، نسل به نسل، دوران به دوران و سینه به سینه انتقال دادند ... پس سزاوار است بهترین و پرجاذبه‌ترین و در عین حال ساده‌ترین لفظ و قرانت و تلاوت و ترتیل، به فرزندان این مرز و بوم آموزش و انتقال داده شود.

حقیر (نگارنده) به عنوان خادم حضرت زهرا علیها السلام، بیش از ۳۸ سال به تدریس قرآن کریم در سطوح مختلف و با سنین و سطوح علمی مختلف مشغول بوده‌ام و بعد از فراغت از تدریس در آموزش و پرورش، با سفارش و تأکید و خواهش همکاران عزیز فرهنگی و نیز قرآن دوستان شهر و دیارم، به نوشتن این مجموعه همت نموده‌ام. امید است که موجب رضایت خداوند و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام قرار گیرد.

از محضر اساتید بزرگوارم، از ابتدای انقلاب تا کنون، که در ادوار مختلف توفیق شاگردی آنان را داشته‌ام، مدبر و تشکر می‌نمایم؛ و تا آن جا که توفیق یاری کند، به سفارش آنان عمل خواهم کرد. با این وجود، از بزرگواران اهل تدریس و تألیف و تعلیم تقاضا دارم نقایص کار را برحقیر بخشایند و راهنمایی‌های روشنگرانه خویش، کمبودها و اشکالات را متذکر شوند. باشد که خداوند عز و جل مرا در مسیر کتاب هدایت، قرآن کریم، رهبری نماید.

طی سال‌های بسیاری که به دور فرهنگی و علمی اشتغال داشته‌ام و حاصل این تلاش‌های مستمر، افتخار راه‌اندازی جلسات قرآنی، برای متعددی - بالغ بر ۵۰۰ جلسه - بوده است، اما آرزو داشتم دانسته‌ها و تجربیات خویش را با موضوع کتاب‌های آموزش قرآن با بیانی ساده، به قرآن‌آموزان انتقال دهم و به نوبه خود قدمی هرچند کوچک در این راه بردارم. بالاخره این توفیق در سالروز بعثت نبی مکرم اسلام، حضرت محمد صلی الله علیه و آله دست داد، قلم برداشته و کار تألیف این مجموعه را آغاز نمودم و دو ماه بعد، در ماه مبارک رمضان ۱۴۳۷، در جوار بارگاه ملکوتی امام رضا علیه السلام آن را پی‌گیری و تمام کردم تا سهم خود را جهت ترویج و اجرا و عمل به وصیت‌های معصومین علیهم السلام و نیز علما، فضلا، روحانیت و اهل قرآن ادا کرده باشم. از جمیع اهالی قرآن و ترتیل و قرائت و تلاوت و تجوید، در طول تاریخ نزول تا کنون، به خصوص شهدای آن عالمان عامل، طلب شفاعت دارم، و از پروردگار حق سبحان نیز عاقبت به خیری و سعادت دنیا و آخرت را مسألت می‌نمایم.

تذکرات قبل از تدریس و تعلیم تجوید قرآن

۱. همواره و پیوسته کار را با یاد و نام صاحب قرآن، خدای متعال، آغاز نمایید و جایگاه این کتاب را گرمی و پاس بدارید. همیشه با وضو باشید و با چهره‌ای شاداب، متبسم و خندان در کلاس‌ها وارد شوید.

۲. قبل از آموزش و تعلیم قواعد تجویدی، حتماً کتب روخوانی و روان‌خوانی را مطالعه و با عمل به نکات آن قرائت نمایید تا زیربنای علم تجوید و مقدمات تداوم آموزش فراهم شود.

۳. قرآن‌آموزان را تحریران، به‌طور مداوم با قرآن مانوس باشند و به صورت پنج‌گانه تنظیم برنامه ریزی نمایند (قبل یا بعد از نماز، حداقل ۱۰ دقیقه) تا زمینه انس با قرآن محقق شود.

۴. در مسیر تعلیم و تعلم قرآن، حتماً از ابزارهای کمک آموزشی استفاده نموده و در این راه از خلاقیت‌های مختلف این قرآن‌آموزان بهره‌مند شوند.

۵. توصیه می‌شود کتاب‌های روش تدریس روخوانی و روان‌خوانی اساتید بزرگوار، جنابان استاد حبیبی، استاد سید محسن موسوی، استاد قوه‌شیخ‌لو، دارالقرآن سازمان تبلیغات اسلامی، استاد کاشانی، استاد حسینی و... را مورد توجه و مطالعه عمیق و دقیق قرار دهند.

۶. در صورت نیاز و تمایل می‌توانید کتاب «روش تدریس تجربی قرآن کریم» از انتشارات سلسله راه، که به کوشش این حقیر تألیف شده است، مطالعه کنید. تذکرات ۱۲ گانه آن را مد نظر قرار دهید.

۷. در این نوشتار سعی بر آن شده است که با بیان هرچه ساده‌تر و در حد امکان، مثال‌های متعدد - بالأخص استفاده از کلمات نماز - مطالب آن آموزش داده شود. لازم است همه نماز و چندین سوره قرآن را از نظر تجویدی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهید، که هم اصول صحیح تدریس و تلفظ بیان شود و هم قرائت نماز اصلاح، تکمیل و تقویت گردد که از جهت صفات و مخارج و احکام و... به صورت صحیح ادا گردد؛ زیرا که بر اساس حدیث مشهور، اولین

چیزی که در قیامت به آن رسیدگی می‌شود، نماز است؛ اگر نماز مقبول واقع شود، سایر اعمال قبول، و اگر نماز رد شود، سایر اعمال نیز مردود خواهد بود.

۸. شروع هر درس با حدیثی از چهارده معصوم علیهم‌السلام همراه شده است. تأکید می‌شود آن را بخوانید و ضمن حفظ مطالب، عمل بدان را آموزش و به دیگران نیز انتقال دهید. می‌توانیم همراه با تدریس و آموزش قرآن، عترت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را گرامی بداریم و یاد معصومین علیهم‌السلام باشیم و حدیث ثقلین را مد نظر قرار دهیم: «... کِتَابُ اللَّهِ وَ عِترَتِی».

۹. تأکید بر اصل نماز، معرفی نماز با صحت قرانت و تجوید آن، بیان احادیث نماز، احکام نماز و ... را به طرز جدی و مداوم مورد تأکید و توصیه قرار دهید. در این خصوص، می‌توانید به کتاب «نماز» نوشته آیت الله العظمی تهرانی تألیف نگارنده، از انتشارات سلسله، و معرفی بیش از ۵۰ کتاب در خصوص نماز، ارجع نمایید.

مؤلف (خادم):

صمدالله سعیدی

آذرماه ۱۳۹۶